

Oblastní inspektorát Ostrava
Valchařská 15, 702 00 Ostrava
tel.: +420 595 134 111, IČO: 416 93 205
e-mail: ov.podatelna@cizp.cz, www.cizp.cz
ID DS: fmwdzsv

Krajský úřad Moravskoslezského kraje
Odbor životního prostředí a zemědělství
28. října 117
702 18 Ostrava

Č.j.: ČIŽP/49/2023/10695
Spis: ZN/ČIŽP/49/2290/2023

Vyřizuje: Ing. Klečka
Telefon: 595 134 168

Datum: 11.10.2023

Podnět k prošetření

Česká inspekce životního prostředí, Oblastní inspektorát Ostrava (dále jen „ČIŽP“ nebo „Inspekce“) obdržela dne 24. 7. 2023 podnět společnosti *cresco & finance a.s.*, který upozorňuje na podezření na porušení zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech (dále také „zákon o odpadech“) v případě nakládání s odpadem (uhelnými kaly) deponovaným v kalové nádrži K-1, která se nachází na Odvalu Heřmanice. Odval Heřmanice je „neuzavřeným úložným místem těžebního odpadu“ (dále jen „ÚMTO“), ve smyslu § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem, ve znění pozdějších předpisů. Provozovatelem ÚMTO je státní podnik DIAMO s.p. Podstatou obdrženého podnětu je podezření na nepovolené nakládání s odpady spočívající v

- mísení nebezpečného odpadu s ostatními odpady,
- nezákonném nakládání s nebezpečnými odpady,
- předání nebezpečného odpadu neoprávněné osobě,
- prodeji nebezpečného odpadu,
- realizaci nepovolených terénních úprav s využitím nebezpečných odpadů,
- vzniku významné ekologické újmy. Podnět je na ČIŽP evidován pod čj. ČIŽP/49/2023/8625 a zasíláme Vám jej jako přílohu tohoto podnětu k prošetření.

Inspekce v dané věci zahájila dne 2.8.2023 kontrolu společnosti DIAMO, státní podnik, odštěpný závod ODRA (dále také „DIAMO“), z šetření byl sepsán záznam o kontrolních úkonech č.j.: ČIŽP/49/2023/9399. V rámci místního šetření byla provedena kontrolní prohlídka lokality kalových nádrží, konkrétně kalové nádrže K-1 (vizuální posouzení aktuálního stavu kalové nádrže K-1 z pozemku parc. č. 1094/1 v k.ú. Hrušov ve vlastnictví spol. DIAMO). Bylo zjištěno, že kalová nádrž K1 již defacto neexistuje a došlo k jejímu odstranění, když v severní části bývalé kalové nádrže K1 je deponována již upravená hlušina (zbavená spalitelných látek). Konkrétně došlo k odstranění k části hrází kalové nádrže K1. Ze strany spol. DIAMO bylo ve věci kalové nádrže K1 sděleno, že historicky byla v místě úložného místa těžebního odpadu odvalu Heřmanice umístěna čistírna odpadních vod

Heřmanice, když se jednalo o tři nadúrovňové odkalovací nádrže K1, K2 a K3. Nádrže byly vybudovány a provozovány jako vodohospodářská díla, sloužila jako čistírny odpadních vod. Nádrže K1 a K2 sloužily jako ČOV v paralelním nepřetržitém provozu, přičemž cyklus střídavého napouštění byl 4 roky. Nádrž K3 byly zbudována jako rezerva, která nebyla nikdy využita. Do nádrží K1 a K2 byla naplavována jemnozrnná flotační hlušina a uhelné kaly z úpravny uhlí. Na kalech byly následně přečišťovány odpadní fenol-čpavkové vody z koksovny, které do nádrží byly také vypouštěny. Uhelne částice sloužily jako sorbent, na kterém byly zachycovány organické kontaminanty z odpadních fenol-čpavkových vod. Čpavek byl odstraňován odvětráváním (vířením při naplavování a kontaktem vodní hladiny s ovzduším). Po sedimentaci odtékala voda z odkalovacích nádrží samovolně přes hráze, kde byla jímána do obvodových odvodňovacích příkopů, odkud byla svedena do dočišťovacích rybníků, ze kterých odtékala do bezejmenného potoka a dále do Odry. Kromě uvedených fenol-čpavkových vod z koksovny Svoboda, byly na ČOV údajně ukládány také odpady ropných produktů z Chemopetrolu a Ostrama. Společnost DIAMO dále uvedla, že po ukončení provozu čistírny odpadních vod, mělo dojít prostřednictvím spol. OKD Doprava k vytěžení všech kalů z kalových nádrží K-1 a K-2, k čemuž ovšem ve světle nových skutečností zjištěných při činnosti na odvalu po roce 2018 nedošlo. V rámci činnosti spol. DIAMO, která zajišťuje práce směřující k ukončení provozu úložného místa těžebního odpadu na odvalu Heřmanice, jsou prováděny především činnosti s ohledem na termikou silně zasažené aktivní území odvalu, kdy vyvstala nutnost odtěžení východní hráze kalové nádrže K1, která (stejně jako ostatní hráze) byla vytvořena z těžebního odpadu s obsahem uhlí. Dle názoru spol. DIAMO tedy docházelo k nakládání s těžebním odpadem v souladu se zákonem č. 157/2008 Sb., o nakládání s těžebním odpadem, ke kterému byla a je kontrolovaná osoba oprávněna v souladu s rozhodnutím Obvodního báňského úřadu pro území krajů Moravskoslezského a Olomouckého z roku 2012. Těžební odpad byl nakládán na pasové dopravníky a předáván právnické osobě Ostravská těžební, a.s., která od roku 2017 do roku 2020 provozovala v místě odvalu Heřmanice separační linku. Upravený těžební odpad zbavený spalitelného podílu byl spol. DIAMO opětovně ukládán v místě odvalu Heřmanice, kdy docházelo k modelaci terénu. V průběhu odtěžování břehů kalové nádrže K-1, z důvodu podezření na možnou kontaminaci uloženého těžebního odpadu, způsobenou skutečností, že v kalové nádrži K1 se stále nacházejí kaly (bez bližší znalosti jejich množství) v kalové nádrži K1 a uvolnění kontaminantů vázaných na uhelný prach (kal) do kapalné fáze, provedla spol. DIAMO ověření vlastností hlušiny. Na základě výsledků bylo zjištěno, že hlušina v březích kalové nádrže K-1 je svými vlastnostmi srovnatelná jako těžební odpad nacházející se v jiných částech odvalu Heřmanice. Současně bylo zjištěno, že na dně kalové nádrže K-1 se nachází zbytkové množství kalů, po „nedokonalém“ odtěžení kalů provedeného v minulosti. U těchto kalů byly ověřeny nebezpečné vlastnosti odpadu, bylo zjištěno, že uhelné kaly vykazují nebezpečnou vlastnost HP 14 (Ekotoxický) z důvodu 50% inhibice růstu kořene hořčice bílé - *Sinapis alba* ve srovnání s kontrolou ve zvoleném časovém úseku (viz dokument Heřmanice – odkalovací nádrž K-1 Hodnocení nebezpečných vlastností odpadu, červenec 2020). V dané

věci došlo k jejich shrnutí do prostoru jižní části bývalé kalové nádrže K1, kde jsou tyto kaly stále shromažďovány.

Inspekce následně v dané věci oslovila dopisem čj. ČIŽP/49/2023/9827 ze dne 12.9.2023 spol. PKP CARGO INTERNATIONAL a.s., se sídlem Betonářská 580/14, Muglinov, 712 00 Ostrava, IČO 476 75 977 jakožto nástupnickou právnickou osobu společnosti OKD, Doprava, akciová společnost (zkratka OKD, Doprava, a.s.) se sídlem Ostrava-Moravská Ostrava, Nádražní 93/2967, PSČ 702 62, IČO 476 75 977 o poskytnutí podkladů a písemného sdělení týkající se nakládání s kaly v kalové nádrži K-1 bývalé čistírny odpadních vod Heřmanice nacházející se na úložném místě těžebního odpadu – odval Heřmanice, kdy dle ČIŽP dostupných informací po ukončení provozu ČOV Heřmanice (datováno k 1. 6. 1997) došlo společností OKD, Doprava, akciová společnost k odtěžení kalů z kalové nádrže K-2 a taktéž mělo dojít k odtěžení kalů z kalové nádrže K-1. Společnost PKP CARGO INTERNATIONAL a.s. uvedla, že nádrž K1 s ohledem na kvalitu a kontaminaci kalů organickým znečištěním nebyla nikdy odtěžena.

Následně inspekce pokračovala v kontrole u spol. DIAMO, kdy bylo zjištěno, že v roce 2004 nabyla spol. DIAMO do správy celý odval Heřmanice, jako UMTO, ke kterému byly rozhodnutím Obvodního báňského úřadu pro území krajů Moravskoslezského a Olomouckého (dále také „ObÚ“) stanoveny rozhodnutím ObÚ ze dne 30. 5. 2012, čj. SBS/15809/2012/OBÚ-05/1/511/Ing.NY/1 podmínky pro nakládání s těžebními odpady směřující k ukončení provozu úložného místa těžebního odpadu na odvalu Heřmanice (dále také „Rozhodnutí 2012“). Nedílnou součástí Rozhodnutí 2012 je dokumentace „Odval Heřmanice – povolení k nakládání s těžebními odpady směřující k ukončení provozu úložného místa těžebního odpadu (dále také „plán 2012“), který byl aktualizován v roce 2020. V uvedeném plánu 2012 pro oblast kalových polí bylo uvedeno, že se nepředpokládá jakýkoliv zásah do aktuálního stavu. Dále byly v rámci kontroly předloženy následující dokumenty:

1. rozhodnutí čj. ŽPZ/1316/04/Kt ze dne 21.6.2004, které vydal Krajský úřad Moravskoslezského kraje, odboru životního prostředí ve věci povolení odstranění stavby vodního díla podle ust. § 15 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů a ust. § 88 odst. 4 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění předpisů.
2. Závěrečná zpráva za rok 2004 a 2006 - ČOV Heřmanice, monitoring kvality podzemní vody
3. Zpráva o monitoringu kvality podzemní vody v lokalitě ČOV ze dne 3.11.2011
4. Doplnění žádosti o zrušení povinnosti provádět odběry a analýzy předmětných vzorků vyplývajících z rozhodnutí čj. ŽPZ/1316/04/Kt ze dne 6.1.2012
5. Sdělení KÚ MSK čj. MSK 193117/2011 ze dne 16.1.2012 k ukončení prací na odstranění stavby vodního díla „ČOV Heřmanice – část Heřmanice“ v k.ú. Hrušov

6. Výpočet objemu a určení pozice znečištěné jemnozrnné frakce v bývalé kalové nádrži K-1, situované na úložném místě těžebního odpadu – odval Heřmanice, Praha 15.3.2022, zpracovatel Ochrana podzemních vod s.r.o.
7. ÚMTO Odval Heřmanice 2021 – zpráva o výsledcích monitorování a provozu úložného místa těžebního odpadu

Z předložených dokladů dle názoru inspekce vyplývá, že dne 10.6.2004 vydal KÚ MSK rozhodnutí č.j. ŽPZ/1316/04/Kt ve věci povolení odstranění stavby vodního díla podle ust. § 15 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů a ust. § 88 odst. 4 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění předpisů. Rozhodnutím bylo spol. DIAMO vydáno povolení k odstranění stavby, vodního díla „ČOV Heřmanice – část Heřmanice“, na pozemcích parc. č. 1092/ 1093/ 1094/1 a 1094/10 v katastrálním území Hrušov.

Dle rozhodnutí se jednalo o objekty:

SO 05 – Potrubí flotační hlušiny

SO 06 – Nádrž flotačních hlušín

Nádrž flotačních hlušín sloužila k plavení flotačních hlušín z úpravny uhlí v Dole Odra a následně byla využívána jako čistírna odpadních vod pro vypouštění fenolčpavkových vod z koksovny Svoboda. Nádrž a její hráz byla vybudována na nepropustném jílovém podloží. **Po odtěžení uhelných kalů** bude nádrž zachována a následně využita v souladu s územním plánem města Ostravy.

SO 233 – Hráze kalových nádrží Heřmanice

Hráze kalových nádrží budou zachovány a následně využity v souladu s územním plánem města Ostravy.

SO 234 – Kalové nádrže hlušín

Kalové nádrže hlušín **budou po odtěžení uhelných kalů zachovány** a následně využity v souladu s územním plánem města Ostravy.

V odůvodnění předmětné rozhodnutí KÚ MSK konstatuje: „*Nádrž K-2 je vytěžena, v současné době probíhá těžba kalů v nádrži K1.*“

Pro odstranění stavby vodního díla se podle ust. § 90 odst. 2 stavebního zákona byly v rozhodnutí stanoveny mj. i následující podmínky a povinnosti:

1. Odstranění stavby vodního díla bude provedeno podle projektové dokumentace ověřené vodoprávním úřadem. Případné změny a doplňky smí být provedeny jen se souhlasem vodoprávního úřadu.

3. Stavba bude odstraněna do 31. prosince 2012.

10. V rámci ohlášení ukončení odstranění stavby budou předloženy veškeré doklady prokazující, že s odpady vzniklými během odstraňování stavby bylo nakládáno způsobem, který je v souladu s ustanovením zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů vydaných k jeho provedení.

11. Ukončení prací na odstranění stavby, bude příslušnému vodoprávnímu úřadu oznámeno do 14 dnů po jejich ukončení.

Společnost DIAMO dopisem ze dne 3.11.2011 požádala KÚ MSK o zrušení povinnosti vzorkovat podzemní vody v lokalitě ČOV Heřmanice, vyplývající z rozhodnutí č.j. ŽPZ/1316/04/Kt, když poslední monitoring byl proveden KO v r. 2011. Dále spol. DIAMO dopisem č.j. TE/0/1201/2012 ze dne 6.1.2012 (jak vyplývá na základě tel. výzvy) doplnila svou žádost o informace, kterými oznámila krajskému úřadu odstranění vodního díla v rozsahu:

(citace)

Stavba SO 05 – Potrubí flotačních hlušín

- *potrubí včetně nadzemních bárek bylo kompletně zlikvidováno/odcizeno*
- *betonové patky jsou částečně využity třetím subjektem, zbylé patky budou odstraněny v rámci sanačně rekultivační stavby „Rekultivace odvalu Heřmanice“ s předpokladem realizace po roce 2020*

Stavba SO 06 – Nádrž flotačních hlušín

- *po úplném odtěžení uhelných kalů zůstala nádrž zachována pro následné využití v souladu s územním plánem města Ostravy (územní rezerva pro skládku TKO)*

SO 233 – Hráže kalových nádrží Heřmanice

- *hráže kalových nádrží jsou zachovány a budou následně využity v souladu s územním plánem města Ostravy (územní rezerva pro skládku TKO)*

SO 234 – Kalové nádrže hlušín

- *po odtěžení uhelných kalů zůstaly nádrže zachovány pro následné využití v souladu s územním plánem města Ostravy (územní rezerva pro skládku TKO).*

Dne 16.1.2012 vydal krajský úřad sdělení č.j. MSK 193117/2011 k ukončení prací na odstranění stavby vodního díla „ČOV Heřmanice – část Heřmanice“ v k.ú. Heřmanice. Ve sdělení KÚ MSK uvedl, že další provádění monitoringu kvality podzemních vod na lokalitě kalových nádrží je bezpředmětné a to i vzhledem k tomu, že **veškeré uhelné kaly byly z nádrží již odtěženy** a zasláné výsledky rozborů z jednotlivých vrtů vykazují pokles znečištění podzemních vod pod limitní hodnoty.

Dále z předložených podkladů uvedených pod body 6 a 7 vyplývá, že odtěžení kalů z nádrže K1 ve skutečnosti nebylo provedeno, celkový objem zbytkových kalů v nádrži K-1 byl vypočten na cca 96 000 m³ (str. 8 - ÚMTO Odval Heřmanice 2021 – zpráva o výsledcích monitorování a provozu úložného místa těžebního odpadu), přičemž přibližně 4 000 tun tohoto kalu je navrhováno odstranit jako odpad kategorie nebezpečný (str. 2 6. Výpočet

objemu a určení pozice znečištěné jemnozrnné frakce v bývalé kalové nádrži K-1, situované na úložném místě těžebního odpadu – odval Heřmanice).

Inspekce na základě výše uvedeného konstatuje, že dle jejího názoru nedošlo k naplnění rozhodnutí KÚ MSK č.j. ŽPZ/1316/04/Kt, tedy odstranění stavby vodního díla „ČOV Heřmanice – část Heřmanice“, na pozemcích parc. č. 1092/ 1093/ 1094/1 a 1094/10 v katastrálním území Hrušov a to vzhledem k té skutečnosti, že v prostoru kalové nádrže K1 jsou stále deponovány uhelné kaly, které sloužily jako sorpční náplň nádrže K1. Inspekce dále doporučuje zvážit možnost vydání rozhodnutí ve věci kompletního odstranění stavby vodního díla ČOV Heřmanice včetně obsahu kalové nádrže. Z výše uvedených důvodů Vám zasíláme tento podnět k prošetření jako věcně a místně příslušnému úřadu. Závěrem žádáme o sdělení výsledků Vašeho šetření i s ohledem na probíhající šetření inspekce ve věci nakládání s odpady v rámci podaného podnětu. Závěrem Vás inspekce informuje, že uvedený podnět společnosti cresco & finance a.s. byl z hlediska svěřených kompetencí dle zákona č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů, v platném a účinném znění zaslán na Obvodní báňský úřad pro území krajů Moravskoslezského a Olomouckého z hlediska a z hlediska kompetencí dle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) byl zaslán na odbor územního plánování a stavebního řádu, Úřadu městského obvodu Slezská Ostrava.

S pozdravem

Ing. Daniel Grůza
zástupce ředitele ČIŽP OI Ostrava
„elektronicky podepsáno“

Přílohy (doklady):

- podnět společnosti cresco & finance a.s.
- záznam o kontrolních úkonech č.j.: ČIŽP/49/2023/9399
- rozhodnutí č.j. ŽPZ/1316/04/Kt ze dne 21.6.2004, které vydal Krajský úřad Moravskoslezského kraje, odboru životního prostředí ve věci povolení odstranění stavby vodního díla podle ust. § 15 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů a ust. § 88 odst. 4 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění předpisů.
- Závěrečná zpráva za rok 2004 - ČOV Heřmanice, monitoring kvality podzemní vody
- Závěrečná zpráva za rok 2006 - ČOV Heřmanice, monitoring kvality podzemní vody
- Zpráva o monitoringu kvality podzemní vody v lokalitě ČOV ze dne 3.11.2011
- Doplnění žádosti o zrušení povinnosti provádět odběry a analýzy předmětných vzorků vyplývajících z rozhodnutí č.j. ŽPZ/1316/04/Kt ze dne 6.1.2012
- Sdělení KÚ MSK čj. MSK 193117/2011 ze dne 16.1.2012 k ukončení prací na odstranění stavby vodního díla „ČOV Heřmanice – část Heřmanice“ v k.ú. Hrušov
- Výpočet objemu a určení pozice znečištěné jemnozrnné frakce v bývalé kalové nádrži K-1, situované na úložném místě těžebního odpadu – odval Heřmanice, Praha 15.3.2022, zpracovatel Ochrana podzemních vod s.r.o.
- ÚMTO Odval Heřmanice 2021 – zpráva o výsledcích monitorování a provozu úložného místa těžebního odpadu

ROZDĚLOVNÍK:

- adresát, datová schránka IDDS: 8x6bxsd
- ČIŽP OI Ostrava